

Zpráva z činnosti gestora v CEN TC 154/SC3

Gestor CEN/TC 154/SC3: Ing. Petr Svoboda, Silmos s.r.o.

1. Uskutečněná zasedání CEN/TC 154/SC 3

23. – 25. 1. 2005 KOLÍN NAD RÝNEM

4. – 5. 10. 2005 PRAHA

Zprávy z jednotlivých cest jsou uvedeny v příloze.

2. Uskutečněná zasedání národních aplikační týmů a informace o uskutečněném připomínkování EN

I. Posouzení postupů na hodnocení kvality jemných částic

V roce 2005 proběhlo v rámci projektu ISPROFOND Přejímání evropských norem pro stavbu vozovek posouzení metod pro hodnocení kvality jemných částic všech norem na kamenivo s cílem sjednotit co nejvíce požadavky a laboratorní postupy. Výsledek porovnávacích a ověřovacích zkoušek laboratorních postupů:

- a) I_p - index plasticity stanovený jako $I_p = w_L - w_p$, kde w_L je mez tekutosti (ČSN CEN ISO/TS 17892-12) a w_p je mez plasticity podle ČSN 72 1013
- b) SE – ekvivalent písku podle ČSN EN 933-8
- c) NV_K – ztráta sušením podle ČSN 72 1187

Výsledky zkoušek jsou soustředěny ve zprávách o výsledcích porovnávacích zkoušek zúčastněných laboratoří (SQZ s.r.o., TPA ČR s.r.o. a Geostar s.r.o.) a v materiálu *Vyhodnocení výsledků porovnávacích zkoušek metodik pro stanovení jakosti jemných částic drčeného kameniva v rámci projektu ISPROFOND, dílčí úkol 4* zpracovaném Ing. Večerkou. Výsledky byly projednávány na jednání komise při projektu ISPROFOND, DÚ č. 4 29.7. 2005, 11. 8. 2005 a byly podkladem pro připomínkové jednání dne 15.9. 2005 ke změnám norem na kamenivo (ČSN EN 13043 Kamenivo pro asfaltové směsi a povrchové vrstvy pozemních komunikací, letištních a jiných dopravních ploch, ČSN EN 13242 Kamenivo pro nestmelené směsi a směsi stmelené hydraulickými pojivy pro inženýrské stavby a pozemní komunikace, ČSN EN 13450 Kamenivo pro kolejové lože a evropské normy pro nestmelené směsi ČSN EN 13285 Nestmelené směsi – specifikace.

II. Změny v NA ČSN EN 13043

V národní příloze ČSN EN 13043 byly kromě úprav překlepů a odkazů na změněné předpisy projednávány následující změny:

- a) tabulka NA. 5 pro obsah jemných částic byla rozšířena o kategorie pro směs kameniva;

V evropské normě pro obsah jemných částic doposud kategorie pro směs kameniva chyběly a obsah jemných částic u frakce 0/4 je možné posuzovat pouze u podílů frakce 0/2 a 2/4.

- b) byla doplněna tabulka NA.13 pro hodnocení ohladitelnosti;

Na základě odborného posouzení rozdílů v původní zkoušce ohladitelnosti (koeficient fok) a zkoušce podle ČSN EN 1097-8 (koeficient PSV) a s využitím výsledků velkého množství zkoušek byly do normy převzaty kategorie pro jednotlivé třídy, dosud používané

v navazujících specifikacích pro stavbu vozovek. Podkladem pro převzetí byla zpráva zpracovaná Ing. Jaroslavem Vodičkou, ASPK na základě souboru výsledků porovnávacích zkoušek. Zpráva je uvedena v příloze č. 3.

III. Dílčí závěr k projednávání změn:

Vzhledem k tomu, že na připomínkovém jednání dne 15.9.2005 nedošlo k dohodě ve změnách norem ČSN EN 13043 a ČSN EN 13242 a vůbec nebyly projednány normy na nestmelené směsi (ČSN EN 13285 a ČSN 73 6126 – 1,2) zůstává tento úkol na řešení v roce 2006.

3. Předpoklad prací v roce 2006

a) zasedání CEN/TC 154/SC3

V roce 2006 je plánováno zasedání CEN/TC 154/SC3 na podzim roku 2006, kde začne být připravována druhá generace normy EN 13043. Do té doby budou nadále shromažďovány podněty ze členských zemí CEN. 2. generace normy bude s největší pravděpodobností vydána v roce 2007 a půjde spíše o doplnění stávajícího předpisu, případně opravy problematických ustanovení.

b) Implementace předpisů na národní úrovni

V přechodném období po zavedení 2. generace normy by měla být provedena revize ČSN EN 13043 včetně národní přílohy a také v návaznosti na přijetí norem pro asfaltové směsi do české normalizační soustavy.

c) Spolupráce s tvůrci navazujících specifikací

Evropské normy na kamenivo jsou členěny podle konečného použití. Je nutné provést specifikaci použití kameniva pro jednotlivé typy asfaltových směsí. Tato činnost je zajišťována ve spolupráci s řešitelem norem na asfaltové směsi Ing. Michalem Varausem a Ing. Ševčíkem, který byl pověřen výběrem parametrů na kamenivo pro jednotlivé asfaltové směsi.

4. Závěr

Na základě výše uvedených skutečností je zřejmé, že se při tvorbě normy ČSN EN 13043 nacházíme ve fázi sběru dat a zjišťování přiměřenosti stanovených požadavků a to jak pro jednotlivé parametry, tak pro celkový systém řízení výroby kameniva u výrobce. Ze zkušeností ze staveb a obaloven musím konstatovat, že nejdůležitějším faktorem úspěšného zavedení evropských norem do praxe je mnohem větší informovanost odpovědných osob v praxi, především vedoucích obaloven, stavbyvedoucích, případně pracovníků v kontrole jakosti. Proto je nezbytné sledovat všechny možnosti uspořádání školení a dalších vzdělávacích akcí, v nejbližší době pro nestmelené směsi a dále pak pro asfaltové směsi a nátěry.

Příloha: 1) Zpráva z jednání CEN/TC 154/SC 3 v Kolíně nad Rýnem
2) Zpráva z jednání CEN/TC 154/SC 3 v Praze
3) Program ASPK pro zavádění EN

Zpracoval: Ing. Petr Svoboda, Silmos s.r.o.

V Praze dne 12. 12. 2005

Příloha č. 1

Zpráva z jednání CEN TC 154/SC3 v Kolíně nad Rýnem

Gestor CEN/TC 154/SC3: Ing. Petr Svoboda, Silmos s.r.o.

Termín gestorské cesty: 23. – 25. 1. 2005

Program jednání:

1. ÚVOD
2. ZPRÁVY JEDNOTLIVÝCH ZÁSTUPCŮ ČLENŮ CEN K IMPLEMENTACI EN 13043
3. SCHVÁLENÍ DOKUMENTŮ PŘIPRAVENÝCH PRO JEDNÁNÍ
4. DISKUZE K PŘIPOMÍNKÁM K EN 13043
5. RŮZNÉ
6. DATUM A MÍSTO KONÁNÍ 18. PORADY SC 3

Cíl cesty:

Vzhledem k tomu, že se jednalo o první cestu gestora do této subkomise, bylo cílem cesty především zjištění způsobu řešení aplikačních dokumentů k EN 13043 v ostatních členských organizacích CEN, seznámení se způsobem přejímání norem na kamenivo do české normalizační soustavy v České republice, seznámení s připomínkami zástupce České republiky k normě EN 13043 a získání kontaktů.

Zprávy jednotlivých zástupců

V úvodu jednání se všichni přítomní zástupci členských organizací CEN vyjádřili, jakým způsobem byla norma EN 13043 zavedena do normalizačních soustav jednotlivých zemí. Z vyjádření odborníků vyplynulo, že všechny země musely vytvořit dokument, který nazývají aplikačním dokumentem, samostatnou normou, dodatkem či přílohou a v tomto dokumentu definovaly:

- které vlastnosti jsou sledovány,
- jaký laboratorní postup je zvolen,
- jaké jsou požadavky státních a dalších investorů,
- jaké hodnoty kategorií jsou pro určité použití zvoleny nebo doporučeny.

Z toho, co jsem měl za jeden den jednání možnost vyslechnout, popř. probrat v diskuzi se dá usoudit, že jsme při přejímání normy EN 13043 měli podstatně složitější úlohu než naši kolegové především z Německa, Francie nebo Velké Británie. Tyto a i některé další země mohly navázat na své zkušební postupy, které dokázaly do evropské normy prosadit a nejspíše žádná ze zemí neměla problémy s návazností na systém hodnocení jednotlivých vlastností podle požadovaných úrovní kvality (tříd), které zjednodušují orientaci především odběratelům kameniva, ale komplikují situaci v návaznosti na výrobní normy specifikací (asfaltových směsí).

Většina států se navíc na převzetí EN norem do vlastní normalizační soustavy připravovala v podstatně delším období a nemusely se narychlo vybavovat novými zkušebními zařízeními.

Revize EN 13043

Hlavním úkolem SC 3 pro nadcházející období bude připravit normu EN 13043 pro revizi a vydání tzv. druhé generace normy nejdříve koncem roku 2007. Připomínky jednotlivých států (celkem přes 40) byly setříděny podle toho, zda šlo o připomínky důležité, po jejichž odsouhlasení SC 3 jsou předány TC 154 ihned ke schválení. Připomínky méně důležité nebo takové, které potřebují více času na rozhodnutí, budou projednávány v rámci přípravy druhé generace normy. Způsob řešení připomínek je uveden v příloze zprávy.

Připomínky byly také rozříděny na obecné, formální a technické. Technické připomínky se týkaly rozsahu jednotlivých kategorií, byly požadovány některé další zkušební postupy (např. test na trvanlivost NACI), častý byl požadavek na hodnocení některých vlastností na více frakcích (např. odolnost proti drčení v otlukovém bubnu „LA“, trvanlivost síranem hořečnatým). Zástupci některých států požadovali výjimky v deklarovaných kategoriích pro určité použití, modifikaci kategorií pro těžené kamenivo apod. Pro nás může být velice poučné zjištění, že je mnoha evropskými zeměmi používán vztah nasákavosti a odolnosti proti zmrazování a rozmrazování. Kamenivo, které vyhoví vybrané kategorii nasákavosti v tabulce 17 a 18, je podle definice normy možné považovat za odolné proti zmrazování a rozmrazování. Vzhledem k tomu, že byl tento vztah převzat do normy ČSN EN 12620 Kamenivo do betonu, lze po získání dostatečného množství vypovídajících výsledků uvažovat o použití tohoto vztahu i pro kamenivo pro asfaltové směsi. Zkouška trvanlivosti síranem hořečnatým je oproti tomu používána snad jen ve Velké Británii.

V druhé generaci norem by mělo podle vyjádření prakticky všech zúčastněných odborníků dojít ke sjednocení definic (například v otázce hranice drobného a hrubého kameniva), rozsahů a hodnot jednotlivých kategorií. Značný nesoulad mezi normami na různé konečné použití netrápí výrobce a odběratele jenom v České republice.

Většina připomínek byla zařazena pro řešení při přípravě druhé generace normy, mezi hlavní změny, které byly SC 3 doporučeny ke schválení ihned, patří vypuštění kategorie označené MBFNT v tabulce č. 6 pro hodnocení kvality jemných částic methylenovou modří a některé informativní poznámky. Byl upřesněn název polycyklických aromatických uhlovodíků, bylo doporučeno do normy neuvádět data vydání norem, aby nemusela být aktualizována.

Silmos s.r.o. jako zástupce České republiky zaslal připomínky, které se týkaly především zkušebních postupů, které jsou obsaženy v národní příloze (příloha NA) ČSN EN 13043 a to:

- pochybnost s vypovídající schopností zkoušky methylenovou modří,
- pochybnost s vypovídající schopností zkoušky trvanlivosti síranem hořečnatým,
- zařazení zkoušek přilnavosti kameniva k pojivu do výrobní normy na kamenivo.

Podle vyjádření předsedy SC 3 Prof. Ulricha Hahna není důvod v budoucnu evropské normy neobohatit o postupy z bývalé východní Evropy, je však potřeba jakýkoli další postup podepřít dostatečnými zkušenostmi a výsledky.

V různém vystoupil R. Cervinka z Rakouska, který požadoval rozšíření kategorií pro ohladitelnost PSV o mírnější, vzhledem k tomu, že se v Rakousku používá těžené kamenivo, které dosahuje nižších hodnot PSV.

Podobně holandský zástupce požadoval rozšíření kategorií pro hodnocení minimálního obsahu uhličitánů, protože není možné deklarovat hodnoty $CC < 70$.

Místo a termín 18. porady CEN/TC 154/SC 3

18. porada SC 3 by měla být dvoudenní a měla by se uskutečnit počátkem října 2005 v Praze. S ČNI je domluveno zapůjčení místnosti pro jednání a pomoc při organizačním zajištění akce.

Závěr

Vzhledem k tomu, že již byla vytvořena evropská norma EN 13043 a k 1. 6. 2004 musely být ve všech členských zemích zrušeny předpisy, které jsou s evropskou normou v rozporu, bylo 17. jednání zaměřeno zejména na zhodnocení prvních zkušeností s používáním evropské normy a zároveň byly shromážděny připomínky všech zástupců v SC 3 s cílem je roztrždit podle charakteru a důležitosti. Toto jednání bylo zároveň počátečním pracovním setkáním v přípravě 2. generace normy, jejíž vydání je připravováno k roku 2007.

Zpracoval: Ing. Petr Svoboda, Silmos s.r.o.

V Praze dne 27. 2. 2005

Příloha č. 2

Zpráva z jednání CEN/TC 154/SC3 v Praze

Gestor CEN/TC 154/SC3: Ing. Petr Svoboda, Silmos s.r.o.

Termín gestorské cesty: 4. – 5. 10. 2005

Program jednání:

7. ÚVOD
8. ZPRÁVY JEDNOTLIVÝCH ZÁSTUPCŮ ČLENŮ CEN
9. SCHVÁLENÍ DOKUMENTŮ PŘIPRAVENÝCH PRO JEDNÁNÍ
10. DISKUZE K REZOLUCI CEN/TC 154
11. DISKUZE K PŘIPOMÍNKÁM K EN 13043
12. RŮZNÉ (REZOLUCE DALŠÍCH PRACOVNÍCH SKUPIN)
13. DATUM A MÍSTO KONÁNÍ 19. PORADY SC 3

Cíl cesty:

Jednání se uskutečnilo v České republice a na programu bylo především projednání studií jiných pracovních skupin, jejichž závěry se vztahují k činnosti SC 3, především v otázkách zkoušení kameniva z hlediska možného dopadu na životní prostředí a kontakt produktů s pitnou vodou. Dalším důležitým bodem jednání byly změny v EN 13043, které budou zaslány k projednání CEN TC 154 a příprava 2. generace normy EN 13043.

Revize EN 13043 a závěry z činnosti dalších komisí

První den jednání byly projednávány zprávy některých dalších komisí, především zpráva komise CEN/TC 154/TG 10, která se zabývá používáním popílků a dalšího kameniva ze sekundárních zdrojů. V budoucnu by mohla být norma EN 13043 Kamenivo pro asfaltové směsi rozšířena o kapitolu s požadavkem na mineralogický rozbor a prokázání přítomnosti radioaktivních prvků. Dále se komise zabývala zprávou V rezoluci SC 3 je uvedeno, že není potřeba do EN doplňovat žádné požadavky na kamenivo pro asfaltové směsi z hlediska ohrožení kvality pitné vody.

Druhý den zasedání byly projednávány návrhy změn v normě EN 13043. Několik návrhů bylo odsouhlaseno a ke konečnému schválení budou předány TC 154. Jedná se o tyto změny a závěry:

1. Kategorie pro drobné kamenivo v tabulce pro hodnocení obsahu jemných částic (tabulka 5) platit také pro směs kameniva.
2. Bude vyvinut zkušební postup pro hodnocení „drobivosti“ drobného kameniva podle vzoru zkoušky prováděné ve Francii.
3. V tabulce 11 pro hodnocení odolnosti proti drcení, bylo navrženo doplnit kategorii LA35,

4. v tabulce 28 pro zjištění obsahu CaCO₃ doplnit kategorii CCdeclared pro hodnoty < 70 %
5. Bylo doporučeno vyvinout postup, který by odhalil celkový obsah CaCO₃ + MgCO₃ ve fileru.
6. Bylo SC 3 doporučeno doplnit do normy EN 13043 článek s požadavky na mineralogický rozbor popelu ze spalování odpadu (MSWI popel) a zkušební metodu, která prokáže, zda je MSWI popel nevznětlivý a celkově nezávadný

Místo a termín 19. porady CEN/TC 154/SC 3

Další, 19. porada SC 3, by se měla uskutečnit na podzim roku 2006.

Závěr

Projednané změny nebudou mít negativní dopad na způsob zavedení EN v České republice. Některé změny můžeme hodnotit pozitivně a byly také zástupcem České republiky podporovány. Jedná se především o doplnění kategorií pro hodnocení obsahu jemných částic ve směsi kameniva. Absence tohoto požadavku musela být řešena na národní úrovni. Také doplnění kategorie pro LA35 pro hodnocení odolnosti proti drcení bude v budoucnu možné využít.

Zpracoval: Ing. Petr Svoboda, Silmos s.r.o.

V Praze dne 2. 11. 2005